

Гарчиг

1. Төслийн товч танилцуулга
2. Төслийн гол ба болзошгүй нөлөөлөл
3. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний зорилт
 - 3.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
 - 3.2 Хог хаягдлын төлөвлөгөөний биелэлт
 - 3.3 Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын биелэлтийн тайлан
 - 3.4 2022 оны нэгдсэн төсвийн биелэлт
4. Дүгнэлт

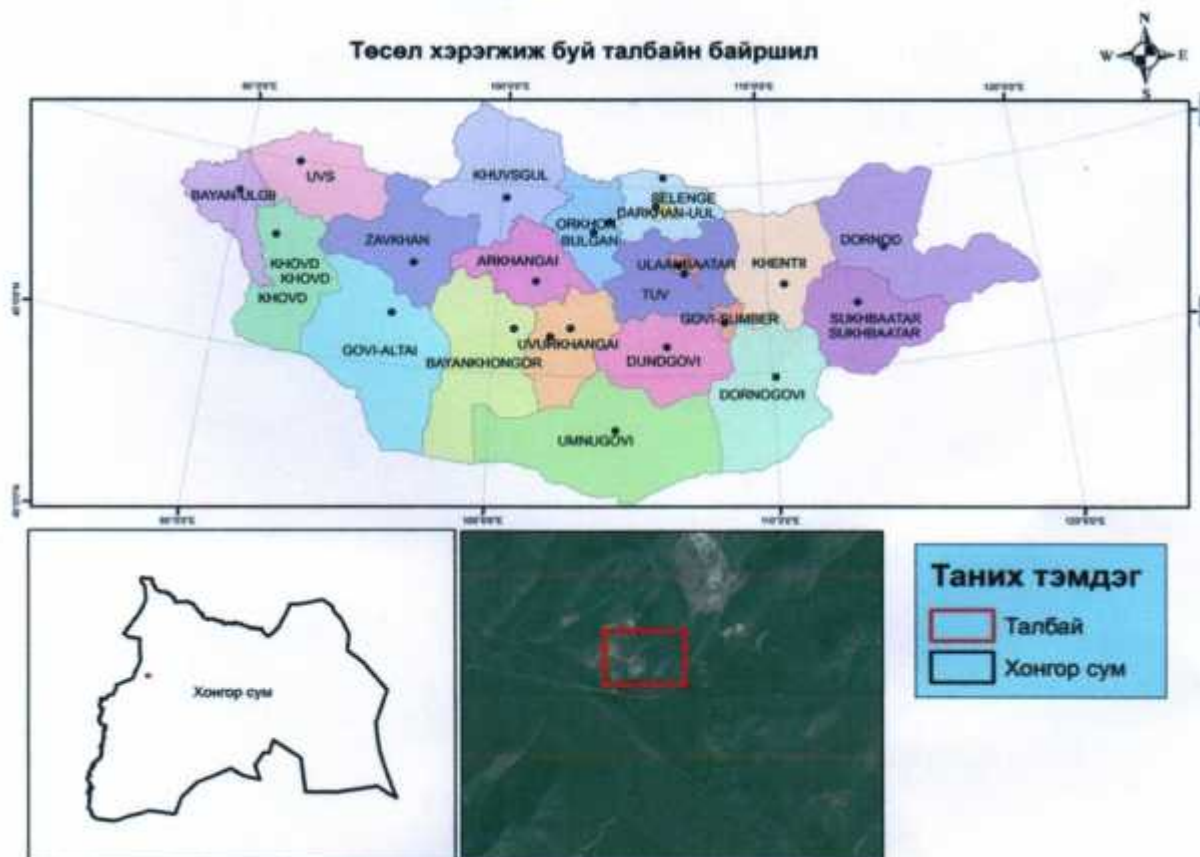
Төслийн товч танилцуулга

Төслийн товч тодорхойлолт

“Цохио толгой 2” шохойн чулууны ордын талбай нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Дархан – Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт Улаанбаатар хотоос 220 орчим км-т, Дархан – Уул аймгаас зүүн урд зүгт 10км-т, Хонгор сумаас зүүн хойш 20 орчим км зайд МУ – 004658 дугаар бүхий тусгай зөвшөөрлийн талбайд оршино. М-48-93 нэрлэбэрт байрлана.

Хүснэгт 1. Талбайн солбицол

Д/д	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек
1	106	02	22	49	26	05
2	106	02	22	49	26	20
3	106	02	55	49	06	20
4	106	02	55	49	06	05



Төслийн зорилго

Орд газраас шохойн чулууг олборлон хямд, сайн чанарын шохойн чулууг шохойн болон цементийн үйлдвэрүүдэд нийлүүлэх, орон нутагт тодорхой хэмжээний ажлын байр бий болгох, цаашид ордыг эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэр байгуулах замаар ашиглалтыг нь сайжруулан ордоос олборлосон бүхнийг нэмүү өртөг шингэсэн

бүтээгдэхүүн болгож борлуулах, орд орчмын унаган төрхийг эргүүлэн сэргээх нөхөн сэргээлт хийхэд голлон анхаарах зорилт тавин ажиллаж байна.

Байгаль орчны төлөв байдлын суурь нөхцөл

Уул зүй: Шохойн чулууны ордын талбай нь Хэнтийн уулархаг мужын баруун хойд салбар уулсуудын хүрээнд Хараа голын районд багтдаг. Газарзүйн байршлын хувьд Хэнтийн нурууны баруун хойд хэсгийн дунд зэргийн уулархаг мужид хамаарагдах бөгөөд хамгийн өндөр цэг нь Их Нарст уул /1419.2м/, хамгийн нам цэг нь Дархан хотын онгоцны буудал /710м/ юм. Дундаж харьцангуй өндөр нь 300 – 400м. Нийт нутаг нь өвс ургамлаар бүрэн бүрхэгдсэн, чулуулгийн гарш илэрц муу, харин уулын өмнөд хажуунууд чулуулгийн гарш илэрц сайтай, заримдаа бага хэмжээний нуранга, хад цохиотой байдаг.

Ус зүй: Талбайн хэмжээнд усан сүлжээ нилээд сайн хөгжсөн ба хамгийн том гол нь Хараа гол юм. Хараа голын усны өргөн 3 – 6м, гүн нь 1м – ээс хэтэрдэггүй. Талбайн төв хэсгээр нь Мухар, Хүйтний голууд урсдаг.

Уур амьсгал: Тус нутаг нь өвөлдөө бага зэргийн цастай хүйтэн, зундаа бороотой халуун байх ба эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Агаарын жилийн дундаж хэм -19°C-д хүрэх бөгөөд хамгийн хүйтэн 1-р сард -37°C болж, хамгийн дулаан нь 7-р сард 35°C-д хүрнэ. Жилд унах хур тунадас дунджаар 244мм байдаг. Цас 10 – р сараас эхлэн 3 – р сар дуустал орох баг цасан бүрхүүлийн дундаж зузаан 0.5м хүрнэ. Салхины чиглэл хойд талаасаа зонхилох ба дундажаар 3.5м/сек хурдтай боловч, 5-р сард 20-24м/сек хүртэл шороон шуурга болдог.

Хөрс, ургамал: Нийт нутаг нь хөрс ургамлаар өтгөн хучигдсан бөгөөд Шарын голын зүүн талын хэсэг нь өтгөн нарсан болон хусан ойгоор хучигдсан, олон төрлийн цэцэгт ба өвслөг ургамлаар бүрэн бүрхэгдсэн, уулын ар хажууд нарс, хусан ой, багаар улиангар голын хөндийд бургас ховроор хус, нарс, улиас зэрэг шилүүст ба навчит модлог ургамал байдаг.

Амьтан: Ан амьтадаас, хярс, дорго, тарвага, жигүүртэн амьтадаас тоодог, тогруу, ятуу, хүтүү амьдардаг бөгөөд гол горхины усанд загас, жараахай элбэг тохиолдоно.

Хүн ам, эдийн засаг: Судалгааны талбайн хүн ам нь газар тариалан мал аж ахуй эрхэлдэг, олон ястан үндэстний нутаг юм. Орд нь Дархан, Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумтай шороон замаар холбогдсон бөгөөд Дархан-Эрдэнэтийн чиглэлийн хатуу хучилттай замаас баруун зүгт 3км зайд оршдог. Талбайн хэмжээнд орших томоохон суурин газар нь Дархан хот бөгөөд 200 гаруй км урт төмөр замаар, 220 гаруй км урт засмал замаар Улаанбаатар хотоос холбогдоно. Эдгээр суурийн газруудад нүүрс олборлох уурхай, алт олборлох уурхай, ой модны аж ахуй, ахуй үйлчилгээний ба

харилцаа холбооны салбар, эмнэлэг, 10-н жилийн дунд сургууль зэрэг үйлдвэр, үйлчилгээ, ахуйн соёлын төвүүд оршино. Нутгийн аль ч хэсэгт жилийн дөрвөн улиралд автомашинаар явах бүрэн бололцоотой.

Төслийн гол ба болзошгүй нөлөөлөл

Агаар мандал

Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, Агаарын чанар хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэл хэм хэмжээ MNS6063:20108, Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS4585:2007

Сөрөг нөлөөлөл:

- Хөрс хуулалт, дайрга үйлдвэрлэлт, тээвэрлэлтийн үед тоос босч агаарыг бохирдуулж болзошгүй.
- Дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах утаа тортог агаар орчныг хэсэгчилсэн бохирдолтыг бий болгоно.
- Хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтэцтэй холбоотойгоор газар овоолгод дарагдах зэргээр эвдрэлд орно.

Ус, усан орчин

Усны тухай хууль, Хаягдал бохир ус MNS4943:2008, Газрын доорхи усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS6148:2010, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS0900:2018, Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологи, түвшинд тавих үндсэн шаардлага, Хаягдал ус зайлуулах цэг тогтоох журам.

Сөрөг нөлөөлөл:

- Түлш шатахуун, тослох материалууд бохир ус, химийн янз бүрийн бодисууд алдагдах, асгарах зэргээс үүдэн бага гүнд орших уст давхарга болон гадаргын усыг бохирдуулж болзошгүй.
- Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдалаа зөв менежмент явуулаагүйгээс болж газрын гадарга болон гүний ус бактер болон химийн бохирдолд орж болзошгүй.

Хөрс, ургамал, газар

Газрын тухай хууль, Газрын хэвлийн тухай хууль, Ойн тухай хууль, Ой хээрийн түймрээс хамгаалах тухай, Ургамал хамгааллын тухай, Байгаль орчин, Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, нэр томъёо, тодорхойлолт MNS5914:2008, Байгаль орчин, Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS5915:2008, Байгаль орчин, Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS5916:2008, Байгаль орчин, Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн

сэргээлт. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS5917:2008, Байгаль орчин, эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, Техникийн ерөнхий шаардлага MNS5918:2008.

Сөрөг нөлөөлөл:

- Хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтэцтэй холбоотойгоор газар овоолгод дарагдах зэргээр эвдрэлд орно.
- Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэхь тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох.
- Уурхайн малтмалт, дотоод замууд, барилгын ажлууд зэрэг үйл ажиллагаанаас гарах сийрэг бүтэцтэй хөрс салхинд амархан хийсч тоосжилт үүсгэх.
- Орд орчмын байгалийн гадаад үзэмж муудаж болзошгүй.
- Газрын гадарга хөрс ахуйн хаягдал шатахуун, тослох материалаар бохирдож болзошгүй.

Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжиж орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

2022 оны Уулын ажлын тайлан

“Цохио толгой 2” шохойн чулууны уурхай нь 2022 онд 2021 оны уулын ажлыг цааш үргэлжлүүлэн явуулсан. Ингэхдээ уурхай 40м гүнд буюу +765м-ийн түвшин хүртэл, давхаргын суналд хөндлөн чиглэлээр уулын ажлыг явуулсан. Энэ үед уурхайн урт 250м, өргөн дунджаар 150м, уурхай 3.2 га талбайг эзэлж байна. “Цохио толгой 2” ордоос 2022 онд 24.6мян.м³ хөрс хуулж, 50.0мян.тн шохойн чулуу, 24,93мян.м³ дайрга олборлон борлуулсан байна.

Уурхайн ажиллах горим. “Цохиот толгой – 2” уурхайн 2022 онд гүйцэтгэх уулын ажлын хэмжээг үндэслэн жилийн турш тасралтгүй ажиллана. Уурхайн ажлын горимыг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хөрс хуулалтын ажил. Цохио толгой – 2 уурхайн үндсэн хөрсний чулуулгийн хатуулаг нь VIII-X зэрэглэлд хамаарагдаж байгаа нь хөрсний чулуулгийг авахдаа урьдчилан өрөмдлөг-тэсэлгээний ажлын тусламжтайгаар сийрэгжүүлэлт хийж шилжүүлэх шаардлагатай. Хөрсний чулуулгийг өрөмдлөг тэсэлгээний ажлаар сийрэгжүүлсний дараа эксковатороор автосамосвалд ачин ил уурхайн гадна байрлах гадаад овоолгын талбайд байрлуулж, хөрс хуулалтын ажилд 1.2 м³-ын утгуурын багтаамжтай урвуу утгуурт гидравлик эксковатораар ажлыг хийж гүйцэтгэлээ.

Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 2. Уурхайн 2022 онд хуулсан хөрсний тооцоо

№	Үзүүлэлтүүд		2022 онд ажиллах улирал				Нийт
			I-р улирал	II-р улирал	III-р улирал	IV-р улирал	
1	Уулын цул	мян.м ³	12.6	6.3	-	6.9	25.8
2	Хөрс хуулалт	мян.м ³	6.9	3.5	-	3.8	14.2
		мян.тн	15.3	7.7	-	8.4	31.4
3	Шохойн чулуу олборлолт	мян.м ³	5.4	2.7	-	2.9	11.0
		мян.тн	14	7.1	-	7.6	28.7
4	Хөрс хуулалтын коэффициент	м ³ /м ³	2.94	2.8	-	2.87	2.81
		м ³ /тн	1.09	1.08	-	1.10	1.09

Өрөмдлөг-Тэсэлгээний

“Монмаг” ХХК –тай гэрээгээр хамтран ажиллаж тэсэлгээний ажлыг улиралд 1 удаа гэхээр жилд 4 удаа төлөвлөгөөний дагуу хийхээс 3 удаа хийгдсэн. Өрөмдлөг тэсэлгээний тооцоо энэ онд 25,3мян.м³ уулын цул тэсэлж, нийт 2106 тууш метр өрөмдлөг хийж, 19тн бодис хэрэглэсэн байна.

Хөрс, тээвэрлэлт:

Дөрөвдөгчийн хурдсыг эксковатораар шууд утган автосамосвалд ачиж үржил шимт хөрсний овоолгын талбайд тээвэрлэж, үндсэн чулуулгийг өрөмдлөг тэсэлгээний аргаар урьдчилан сийрэгжүүлсний дараа гадаад овоолгын талбайд шилжүүлсэн. Хөрсний тээврийн зай дунджаар 400 м ба дөрөвдөгч хурдаснаас үржил шимт хөрсийг хуулан уурхайн зүүн талд байрлах хуучин шимт хөрсний овоолго дээр нэмж 13.0 мян.м³ –ийг нэмж овоолго хийгдэх байсныг уурхайн урд тавигдаж байгаа Автозамын замын ажилд өгсөн.

Шохойн чулуу тээвэрлэлт:

Шохойн чулууг мөн өрөмдлөг тэсэлгээний аргаар урьдчилэн сийрэгжүүлсний дараа шохойн чулууг түр овоолго руу 400м зайд Howo маркийн автосамосвал ашиглан

тээвэрлэж бутлуурт өгдөг. Бутлуураас гарсан шохойн түүхий эд болох буталсан шохойн чулууг агуулах руу тээвэрлэдэг.

Байгаль орчны менежмент

Ордыг ил уурхайгаар ашиглах нөхцөлд ил уурхай, гадаад овоолго, үйлдвэрийн барилга байгууламж автозам, уурхайн тосгон зэрэгт зориулсан 7.9 га эдэлбэр газар, талбайн гадаргуу өртөгдөж байна. Үүний 7.4 га талбай нь 2021 оны эцэст эвдрэлд орсон байсан бөгөөд энэ онд нэмж 0.5 га талбай уулын ажилд өртөж байгаа.

Эдэлбэр газруудыг зөв ашиглан байгаль орчныг унаган төрхөөр нь хадгалан хамгаалах ажлыг уурхай барьж байгуулсан цагаас эхлэн байгаль орчныг хамгаалах болон эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх зорилгыг жил бүрийн байгууллагын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөндөө тусган батлуулж гүйцэтгэлийг дүгнүүлж явдаг. Байгаль орчиноо хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул, гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх ажлын хүрээнд байгууллагын ажилчдад 2 удаагийн сургалтыг зохион байгуулсан. Мөн орон нутгийн оролцоог идэвхижүүлэх ажлын хүрээнд мэргэжлийн байгууллагын ажилтнуудаас заавар зөвлөгөөг авч ажиллаа. 2022 онд 7 чиглэлээр ажлуудыг хийхээр төлөвлөсөн.

Төлөвлөгөөнд тусгасан ажлуудын биелэлтийн тайлан

1. Шатахуун, тослох материалаар хөрс бохирдуулах, олон салаа зам гаргахаас сэргийлэж уурхайн урдуур гарсан шороон замыг сайжруулан засч, үйлдвэрийн доторх тээврийн хэрэгсэлийн зогсоол хийж, автозам болон уурхайн ажлын тавцан мөргөцөгийн тоос, шороог багасгах зорилгоор усны машинаар гаднах орчинд услагааг тогтмол хийж байна.





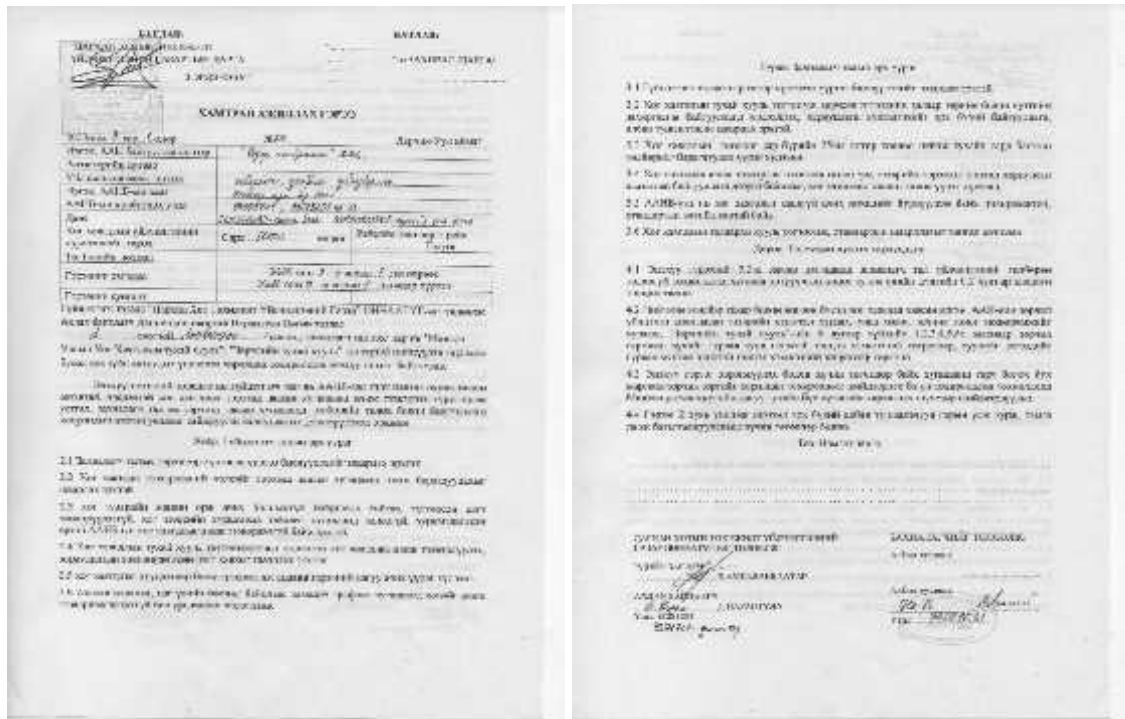
2. Ажилчдын хотхонд хатуу хог хаягдлын нэгдсэн цэгтэй болж, ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлж ахуйн хог хаягдлаа Дархан – Уул аймгийн “Дархан хот Тохижилт үйлчилгээний газар ”-тай гэрээ хийж хамтран ажиллаж байна.



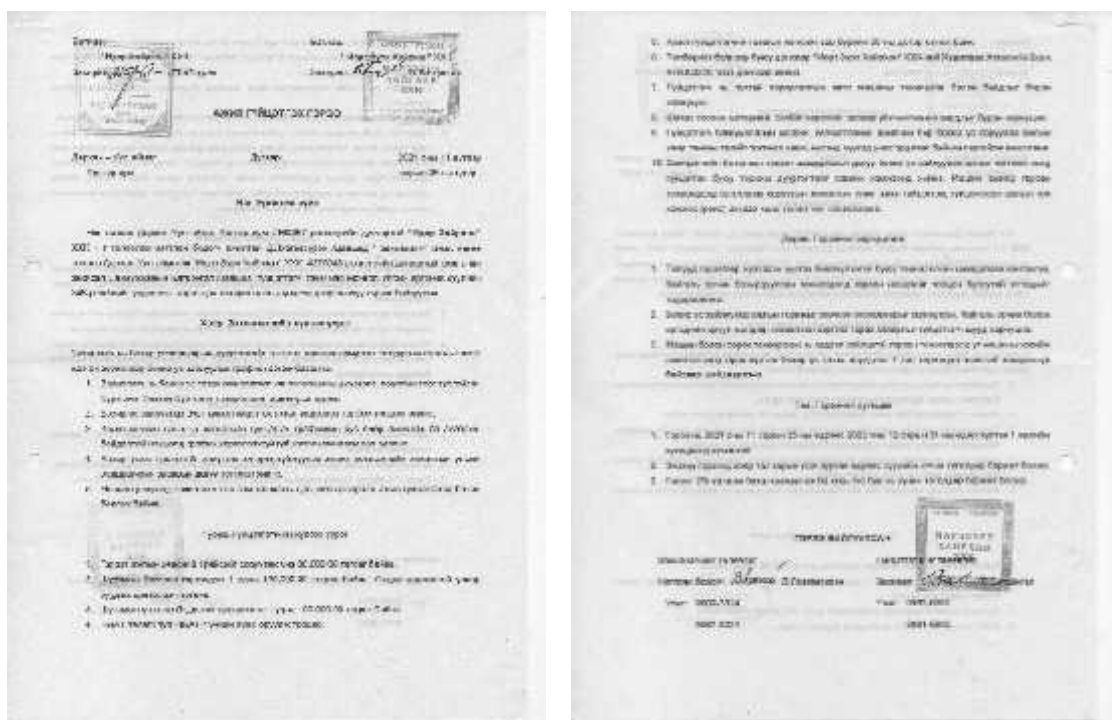
Хуурай болон дахин
ашиглагдах хог хаягдал



Бусад хатуу хог хаягдлаа
булах нүх



3. Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлж ахуйн хатуу хаягдлаа ялган хаяж тусгай цооногт төвлөрүүлэн бохир ус соруулан зайлуулах “Марз Зүрх Хайрхан” ХХК-тай гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Мөн уурхайн засварын цехээс гарсан ашигласан тос маслыг эргэх зуухны булны тосолгоонд хэрэглэсэн. Зуны улиралд гал тогоо, ажилчдын байр, орчин тойрны хогийн саванд хортон шавьж, халдваргүйжүүлэлтийн ариутгалыг хийлгэж, ариутгах микробиологийн бэлдмэлээр уусмал бэлтгэн 08, 09, 10-р саруудад ахуйн орчинд цацсан.



4. Уурхайн ашиглалтын үед гал гарч болзошгүй хэсгүүдийг гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслэл, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэн байрлуулж төсөвлөсөн 400.000 төгрөгийг зарцуулж дутуу тоног төхөөрөмжийг гүйцээн хийсэн.



5. Ил гал гаргах, тамхи татахыг хориглосон санамжуудыг нефтийн бүтээгдэхүүнтэй харьцдаг хэсгүүд болох техник хадгалалтын авто граш, хүнд машин механизмаа байрлуулдаг жолооч нарт гал гарахаас сэргийлэх заавар зөвлөгөө тогтмол өгч ажиллаж байна.



6. Уурхайн гадаргуугийн байршлын ерөнхий төлөвлөлтийг ордын нөөц ашиглалтын хэтийн төлөв, ажиллагсадын ажиллах таатай орчин, эрүүл ахуйн нөхцөл, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгах, мөн байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатай байлгах үүднээс барилга байгууламжуудыг холбосон авто замын хоёр талаар тоос шорооноос хамгаалж мод тарьж ургамалжуулан, зам талбайг өдөр тутам услаж байна.



7. Байгууллагын олборлолт, үйлдвэрлэл явагдаж байгаа хэсгүүдийг тойрсон торон хашаа татаж нэгдсэн нэг хаалгаар орж гарч үйл ажиллагаагаа явуулж байна.



Бусад ажил

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд Хонгор сумын ЗДТГазарт 4км газарт татах 13.0 сая төгрөгний өртөгтэй 1 боодолдоо 90м -н урттай 50 боодол торны тусламж үзүүлсэн.



Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт

үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Уулын ажлын хөрс хуулалт, элс олборлолт, тээвэрлэлтийн үед 24,1тн тоосжилт үүсэж агаарыг бохирдуулахаар тооцоо гарсан. Дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах утаа тортог агаар орчинд хэсэгчилсэн бохирдолтыг бий болгох бөгөөд энэ жил нийт 15,03 тн хорт бодис ялгаруулахаар байна.

2022 онд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд ашигласан техникүүд:

1. Өрөм СБУ-100 1ш
2. Самосвал Хово-336 1ш
3. Экскаватор LS-290-7 1ш
4. Авто ачигч ХГМА-951 1ш
5. Авто ачигч ZL-935 1ш

Дээрх тоног төхөөрөмж ажиллуулахад цагт 126 буюу нэг ээлжиндээ 1008л дизелийн түлш хэрэглэнэ. 2022 онд ялгаруулах нийт хорт хийн хэмжээ нь 23.2 тн байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд

үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Унд ахуйн усан хангамжинд нийт 980 м³ ус хэрэглэхээр 2022 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгасан.

Түлш шатахуун, шатах тослох материалууд асгарах зэргээс үүдэн газрын болон газрын доорх ус бохирдох эрсдэлийг бууруулж хэрэглэсэн тос маслыг Эргэх зуухын тосолгоонд хэрэглэж хаягдалгүй болгож шийдвэрлэсэн.

Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт

үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

2022 оны уулын ажлаар нийт 0.5 га талбай олборлолтонд өртөнө. Ордын уул геологийн тогтоцоос хамааран дотоод овоолго хийх боломжгүй тул гадаад овоолготой, тээвэртэй ашиглалтын системээр уулын ажлыг явуулж байна.

Хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанаас газрын гадаргын төрх байдал алдагдаж, хөрсөн бүрхэвч доройтож, ургамлан нөмрөг хөрсөнд дарагдах зэргээр эвдрэлд орно.

Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэхь тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох, ургамлан нөмрөг тоосонд дарагдаж тачир сийрэг болж бүрхэц багасана.

Уурхайн малталт, дотоод замууд, барилгын ажлууд зэрэг үйл ажиллагаанаас гарах сийрэг бүтэцтэй хөрс салхинд амархан хийсч тоосжилт үүсгэх

Газрын гадарга болон хөрс ахуйн хаягдал, шатах тослох материалаар бохирдож болзошгүй.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт:

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах

арга хэмжээний хүрээнд:

а . Уурхайн тоног төхөөрөмж, авто тээврийн хэрэгслээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулахын тулд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгсэл Самосвал Хово, Экскаватор LS-290-7, Авто ачигч XGMA-951, Авто ачигч ZL-935 техникуудийн 250мөт/цаг тутамд тос масло, маслын шүүрийг тухай бүр сольсон.

б . Агаарын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор дотоод тээврийн замыг тогтмол услаж төсөвлөсөн 1.492.560 төгрөг зарцууллаа.

в . Уулын ажилд хамрагдах 5 тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлын төлбөрийг цаг тухайд төлсөн.

Хог хаягдлын менежмент.

Хог хаягдлыг “Марз Зүрх Хайрхан” ХХК-тай гэрээ байгуулан ажиллаж байна.

Нөхөн сэргээлтийн биелэлт

2022 онд манай компани техникийн нөхөн сэргээлтийг 3га-д, биологийн нөхөн сэргээлтийг 0,2 га талбайд тус тус хийсэн. Биологийн нөхөн сэргээлтийн 0,2 гад талбайд 100 ширхэг улиас мод, 200 ширхэг хайлаас, 3 ширхэг Монгол сакура , 20 ширхэг монос, 20 ширхэг чацарганы мод шинээр тариалсан байна. Нийт зардалд 2.510.000 төгрөг зарцуулсан.

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний биелэлт

Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын Шийрийн бригадын орхигдсон 3 га газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Нөхөн сэргээлтийн ажилд буулгагч 4 машин, дугуйт ачигч 2, экскаватор 1, компаний ажилчид 45 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр ажиллаа.

№	Гарсан зардал	Үнэлгээ	Дүн
1	Ажилчдын 1 өдрийн цалин	45*60000	2.700.000
2	Тээврийн хэрэгслийн түлш	1000*3210	3.210.000
3	Ажилчдын хүнсэнд	45*9667	435.000
4	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл	45*1700	76.500
Нийт дүн			6.421.500



Ажлын явцад



Нөхөн сэргээлт хийгдэж дууссаны дараах байдал



**Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг
хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар**

Үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавьж уурхайн дарга Д.Дамдин хариуцан ажиллаа. Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул, гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд байгууллагын ажилчдад дотооддоо сургалт хийсэн. Сургалтын үйл ажиллгааны зардалд 350.000 төгрөг зарцуулсан. Байгаль хамгаалах талаар орон нутгийн оролцоог идэвхижүүлэх, уулзалт зөвлөгөөнийг 2023 онд зохион байгуулж хэрэгжүүлэхээр хойшлуулж төлөвлөгөөндөө тусгалаа.

Орчны хяналт шинжилгээ

Агаар

Агаарын тухай хууль, Агаарын чанар- хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 6063: 2010, Агаарын чанар техникийн шаардлага MNS 4585:2016 баримт бичгийг удирдлага болгон агаарын шинжилгээг хийлгэсэн. Агаар орчны бохирдол агаар дахь тоосны агууламж азотын давхар исэл NO_2 200мкг/м³ байхаас 24 мкг/м³ , хүхэрлэг хий SO_2 450мкг/м³ байхаас 43 мкг/м³, PM10 тоосонцор 100 мкг/м³ байхаас 463 мкг/м³ гэсэн үзүүлэлттэй байна.

Агаар орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах:

1. Овоолгын бүтцийн зүй зохистой төлөвлөлт нь хүчтэй салхи шуурганы үед босох тоосыг тодорхой хэмжээгээр багасгахад нөлөөлсөн.
2. Тоосжилтыг бууруулах зорилгоор уурхайн үйл ажиллагааны үе шатанд замын гадаргуу болон уурхайн орчны тоосжилт их болдог газруудыг усалгааны машинаар тогтмол услаж байсан.
3. Үйл ажиллагаа явагдахаас өөр газруудад машин, техникуудийг замбараагүй явуулахгүй байх зааварчилгааг тогтмол өгч мөрдүүлж, хурдны хязгаар тогтоож ажилласан.

Ус

Усны тухай хууль, Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага MNS 4943:2008, Газрын доорхи усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148:2010, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900: 2005, Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологи, түвшинд тавих үндсэн шаардлага MNS 4288:1995, Хаягдал ус зайлуулах цэг тогтоох журам Байгаль орчны сайд, Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 1995 оны 167/335/A/171 тоот тушаалын 2-р хавсралт зэрэг баримт бичгүүдийг

ДАРХАН-УУЛАНГИЙН
УС ЦАГ УУР ОРНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
БАЙГАЛЬ ОРНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дархан-Уул аймаг, бие даасан байр
Утас: 3311 3188, 3311 4181
Бүтээгдэхүүний нэр: Лаборатори

НЭГЖИЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ХАМТЫН ТАЙЛАН

Дүн: 1000
Орчин үеийн лаборатори
Орчин үеийн лаборатори
Орчин үеийн лаборатори
Орчин үеийн лаборатори
Орчин үеийн лаборатори
Орчин үеийн лаборатори

2022-08-01
МОНГОЛЫН ХАМТЫН
А. Хайрхан, Б. Хайрхан, Б. Хайрхан, Б. Хайрхан
2022-08-01
2022-08-01
2022-08-01

№	Шинжилгээний орчин	Агаарын шарилгааны дүнгээр	Хүхэрлэг хий	МНС 4943:2008 хүхэрлэг хийн хэмжээ	Хүхэрлэг хийн хэмжээ дүнгээр хүхэрлэг хийн хэмжээ
1	MNS 4943:2008	Хүхэрлэг хийн хэмжээ	450	450	450
2	MNS 4943:2008	Хүхэрлэг хийн хэмжээ	450	450	450
3	MNS 4943:2008	Хүхэрлэг хийн хэмжээ	450	450	450
4	MNS 4943:2008	Хүхэрлэг хийн хэмжээ	450	450	450

ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГЭРЭЛТЭЙН
ХАМТЫН АГААРЫН ТӨРӨН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН

ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГЭРЭЛТЭЙН
ХАМТЫН АГААРЫН ТӨРӨН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН
ХАМТЫН

удирдлага болгон Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактерлогийн шинжилгээ (pH, EC, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, pH, цахилгаан дамжуулах чанар, Cl, SO₄, NO₂, NO₃, CO₃, HCO₃) Ахуйн хаягдал усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактерлогийн шинжилгээг (pH, EC, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, pH, цахилгаан дамжуулах чанар) өгсөн.

Ус, усан орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах:

1. Гадаргын болон гүний усанд хамгаалалтын бүс тогтоож хамгаалалтын бүсэд мөрдөх журмыг чанд сахин ажилласан.
2. Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлж ахуйн хатуу хаягдлаа ялган хаяж ачиулсан.

Хөрс

MNS3985-87 Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл , MNS3310-91 Хөрсний агро химийн үзүүлэлтийг тодорхойлох, MNS2305-94 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам, MNS(ISO)4814:1999. Атом Шингээлтийн Спектрометрээр шинжилгээ хийх баримт бичгийг удирдлага болгон Хөрсний агрохими, нийт азот, хөдөлгөөнт фосфор, солилцих кали, карбонат, Хүнд металл(Cr, Pb, Cd, Ni, Zn), бактери тодорхойлуулсан шинжилгээг өгсөн.

Хөрс, ургамал, газарт үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах:

1. Ил уурхай болон газар эвдэх бусад үйл ажиллагаануудыг эхлүүлэхээс өмнө шимт хөрсийг 0.2 – 0.3м зузаантайгаар хуулж авна.
2. Уурхайн хуулж авсан өнгөн хөрсийг овоолго үүсгэлгүй Автозам засварын ажилд ачиулсан.
3. Ашигласан тос маслыг эргэх зуухны тосолгоонд хэрэглэж хаягдалгүй болгосон.



ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН
УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дархан сум, 5 дугаар баг, УЦУОШТ-ийн байр
Утас: 7037-3783, 70374161
E-mail: info@darkhan-uul.namem.gov.mn



ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/№ : 2022/3-54
Сорьц ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : “ИДЭРХАЙРХАН” ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал : А.Ундрал, Ө.Алтанзул БОШЛ-ийн техникч
Сорьцын тоо, төрөл : 2 цэг, Хөрсний химийн шинжилгээ
Сорьц авсан огноо : 2022.11.23
Сорьц хүлээн авсан огноо : 2022.11.25
Хуудасны тоо : 3/2

№	Шинжилгээний аргын стандарт	Хөрсний химийн шинжилгээний үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	MNS 3297:2019 ЗДХ	311016
1	MNS3310:91	Хөрсний ялзмаг	%		0.90
2		Нитрат, NO ₃	мг/кг	130	9.50
3		Сульфат, SO ₄	мг/кг	160	21.3
4		Аммоний, NH ₄	мг/кг		16.2
5		РН			8.17
6		ЕС	µS/cm		154.6

Товчилсон үг: ЗДХ - зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
Дээжийн код: 311016- Бутлуурын хэсгийн орчин

Тайлбар:

- Хөрсний сорьц авсан арга: Диагоналийн арга
- Хот, суурин газрын хөрсний эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлт, бохирдлыг үнэлэх MNS3297:2019 стандарт дахь хөрсний эрүүл ахуйн шаардлагын химийн үзүүлэлтээр нитрат /NO₃/, сульфат /SO₄/ -ын агууламж зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс давсан бохирдолгүй.

ШИНЖИЛГЭЭ ГҮЙЦЭТГЭСЭН
БОШЛ-ИЙН ИНЖЕНЕР
ХЯНАСАН:
БОШЛ-ИЙН ЕРӨНХИЙ ИНЖЕНЕР
БАТАЛГААЖУУЛСАН:
УОШХ-ИЙН ДАРГА

Г.АНХМАА

Э.САЙНЗАЯА

М.АЛИМАА

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна

**Байгаль орчны менежментийн 2022 оны төлөвлөгөөний
нэгдсэн төсвийн биелэлт**

№	Зардлын утга	Төсөвлөсөн төг	Зарцуулсан	Зарцуулагдаагүй
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	777.000	57.000 720.000	
2	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлын зардал	500.000	500.000	
3	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	600.000	600.000	
4	Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	400.000	400.000	
5	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	660.000	660.000	
6	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	2.400.000	2.510.000	
7	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5.000.000	6.421.500	
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	889.200	889.200	
9	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	1,000.000	350.000	650.000
Нийт зардлын дүн гүйцэтгэлээр		12.226.200	13.107.700	650.000

Манай компани 2022 оны нөхөн сэргээлт, байгаль хамгаалах ажил, хяналт шинжилгээний хөтөлбөртөө нийт **12.226.200** төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс гүйцэтгэлээр **13.107.700** төгрөг зарцуулсан буюу 106,8%-ийн гүйцэтгэлтэй байна. Үүнээс Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөөний уулзалт зөвлөгөөн хийх ажил хойшлогдон дараа онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн барьцаа мөнгө болгож 3.613.100 төгрөгийг Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9,15 дахь заалтанд зааснаар Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-04 тоот тушаалын дагуу Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн баталгааны тусгай дансанд байршуулсан. Хонгор сумын ЗДТГ-аас Нөхөн сэргээлтийн хүлээн авсан акт авсан, мөн Байгаль орчны чиглэлээр хамтран ажиллах гэрээний тайланг 100% гүйцэтгэлтэйгээр дүгнүүлсэн.

Менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт:

“Идэр Хайрхан” ХХК – ийн уурхайн 2022 оны Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг 5-р сард хийж гүйцэтгүүлсэн. Тус орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасны дагуу ус, агаарын тоосжилт, агаарын бохирдол, хөрсний шинжилгээ хийсэн. Хөрс, усны шинжилгээг “Цаг уур, орчны шинжилгээний газар байгаль орчин хэмжилзүйн төв лаборатори”, “Дархан – Ус суваг”ХК – ийн нэгдсэн лабораторит шинжлүүлсэн болно. Орчны агаарын шинжилгээг агаарын тоосжилтыг хэмждэг DustTrak DRX нэртэй багажаар, агаарын бохирдолыг MX-6 IBRID багажаар хэмжсэн.



Зураг 3. Агаарын
бохирдол хэмжсэн MX
IBRID багаж



Зураг 4. Агаар дахь тоосжилтыг
хэмжсэн Dust Trak DRX багаж

Ил уурхай дахь орчны агаарын тоосжилтын төлөв байдал дундаж утгаар PM2.5 0.062мг/м³ байгаа нь стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс 0.8 дахин бага, PM10 0.1225 байгаа нь стандартад заасан хэмжээнээс бага байсан.

Дүгнэлт

Манай компани нь үйл ажиллагаа нь тогтворжсон, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд заагдсан төлөвлөгөөт ажил үүргээ цаг тухай бүр хийж хэвшсэн, орон нутаг болоод иргэддээ нэр хүндтэй уурхайн нэг юм.

“Цохио толгой 2” шохойн чулууны орд нь 2022 онд ордоос 24.6мян.м³ хөрс хуулж, 50.0мян.тн шохойн чулуу олборлон, 24.93мян.м³ дайрга үйлдвэрлэн борлуулсан байна.

Манай компани нь “Цохио толгой – 2” уурхайд үйл ажиллагаа явуулж эхэлснээс хойш 2022 оны эцсээр уурхайн олборлолт, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд нийт 7.9га талбайн гадаргуу өртөгдөж байна. Эндээс 0.5 га нь тухайн онд нэмж эвдрэлд орсон байна. Тус онд уурхайн үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж багахан хэмжээний хөрс хуулж, шохойн чулуу болон дайвар бүтээгдэхүүнээр дайрга үйлдвэрлэсэн. Өрөмдлөг-тэсэлгээний ажилд нийт 128.531.040 төгрөгний зардал гарсан.

2022 онд 3 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдэж дүйцүүлэн хамгаалах зардалд 5,0 сая төгрөг төсөвлөснөөс гүйцэтгэлээр 6,421,5 мян.төгрөг зарцуулсан, 0.2га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийж 5 төрлийн мод тарьж гүйцэтгэлээр 2,510,0 мян.төгрөг тус тус зарцуулсан байна. Мөн Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх тусгай дансанд 3.613.100 төгрөгийг удирдах байгууллагаас өгөгдсөн хугацаанд байршуулсан.

2022 оны нөхөн сэргээлт, байгаль хамгаалах ажил, хяналт шинжилгээний хөтөлбөртөө нийт **12.226.200** төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс гүйцэтгэлээр **13.107.700** төгрөг зарцуулсан байна.